

BUSINESS PAPER #3

**KONDYCJA
FINANSOWA
POLSKIEJ
GOSPODARKI**

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2018

SYNTEZA

Kondycję finansową gospodarki można oceniać w przynajmniej dwóch aspektach, biorąc pod uwagę jej dwa sektory – publiczny oraz prywatny. Kondycję finansową państwa najlepiej analizować na podstawie danych budżetowych.

W tym zakresie, od kilku lat mamy do czynienia w Polsce z dobrymi informacjami – wskutek uszczelniania systemu podatkowego, a także doskonałej koniunktury światowej, udało się w istotnym stopniu zwiększyć wpływy do budżetu, dzięki czemu – mimo rosnących wydatków – zredukowano deficyt budżetowy. Jednocześnie, wieloletnie utrzymywanie deficytu doprowadziło do wzrostu zadłużenia sektora finansów publicznych, co naturalnie nie jest zjawiskiem korzystnym. Newralgicznymi punktami dla kondycji polskiego budżetu pozostają: po stronie przychodowej, wpływy z tytułu podatków pośrednich, w tym przede wszystkim VAT, a po stronie wydatkowej, nakłady czynione na dotacje do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także subwencje do samorządów.

Ze świetnej koniunktury skorzystali naturalnie również przedsiębiorcy. Wolumen przychodów, osiąganych przez tych zatrudniających powyżej 9 osób, zwiększał się regularnie, nawet mimo zmniejszenia się liczby podmiotów w tej grupie wielkości firmy. Co istotne, największą część przychodów wygenerowały duże firmy, których jest najmniej na rynku. Ciekawa jest analiza udziału wynagrodzeń w kosztach ogółem (rosnących wraz z przychodami) poszczególnych grup przedsiębiorstw: okazuje się, że wynagrodzenia odpowiadają za większą część kosztów w firmach małych niż dużych. Jednocześnie, najniższy udział wynagrodzeń w kosztach można zaobserwować wśród mikrofirm. Liczba tych podmiotów systematycznie rośnie, podobnie jak generowane przez nie przychody, a zatem możemy mówić o poprawianiu się sytuacji finansowej mikroprzedsiębiorców. Mimo ogromnej przewagi liczebnej, generują one sumarycznie mniejsze przychody, niż duże firmy.

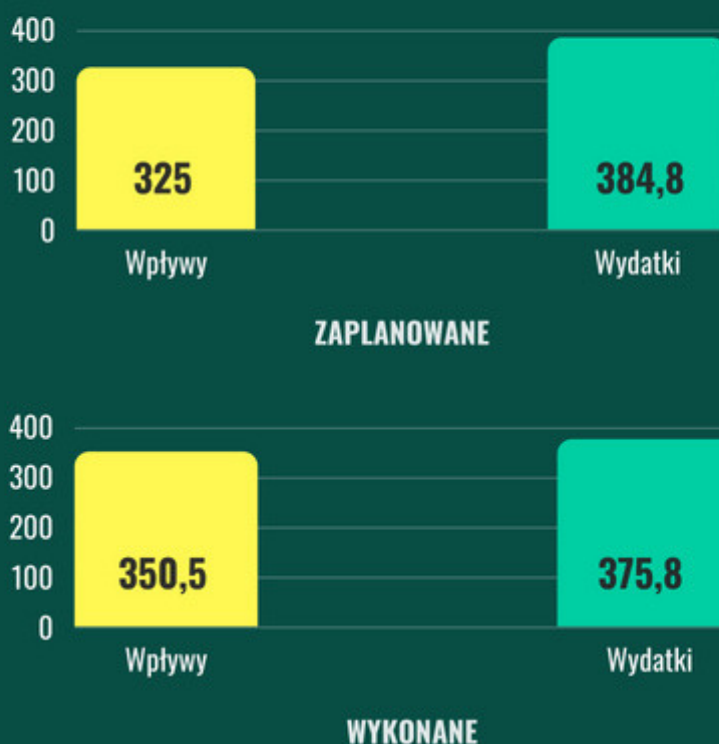

Kondycję finansową gospodarki można oceniać w przynajmniej dwóch kategoriach – budżetu państwa oraz finansów przedsiębiorców. Tym samym, analizując sytuację zarówno Skarbu Państwa, jak i podmiotów komercyjnych, otrzymujemy w miarę pełny obraz kondycji finansowej gospodarki.

W 2017 roku mieliśmy do czynienia z relatywnie dobrą sytuacją budżetu państwa (1).

Wpływy do budżetu wyniosły prawie 350,5 miliarda złotych (wobec 325 zakładanych w ustawie budżetowej), a wydatki 375,8 mld zł (w ustawie zaplanowane było 384,8 mld zł). W związku z powyższym, również deficyt budżetowy był w rzeczywistości niższy niż zakładany.

WYKONANIE BUDŻETU PAŃSTWA W 2017 ROKU (W MLD) (2)

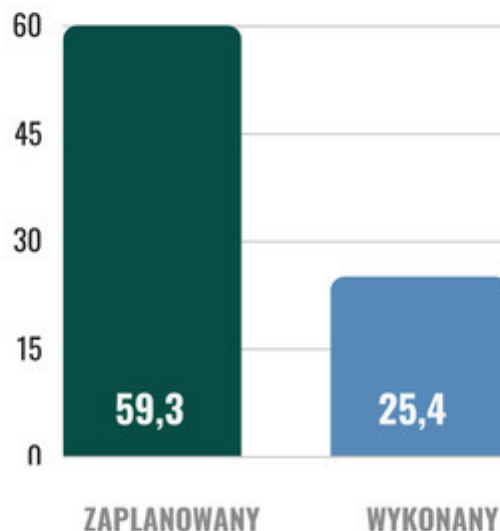

(1) Źródło danych dot. wszystkich analiz budżetu Polski, wraz z wykresami: sprawozdania z wykonania budżetu państwa za odpowiednie lata, dostępne pod adresem: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzet-panstwa/wykonanie-budzetu-panstwa/sprawozdanie-z-wykonania-budzetu-panstwa-roczne>.

(2) Dane za: Ministerstwem Finansów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za rok 2017.

Analizując, jak na przestrzeni kilku ostatnich lat zmieniała się wielkość zarówno wpływów, jak i wydatków budżetowych, widać, że oba te czynniki rosły w zasadniczo podobnym tempie. Można ten fakt odczytywać na dwa sposoby – z jednej strony świadczy to o tym, że znakomita koniunktura światowa (4) nie została wykorzystana w kontekście równoważenia budżetu. Teoretycznie bowiem czas wzrostu gospodarczego jest doskonałym momentem na to, by wykorzystując większe dochody budżetowe i pozostawiając wydatki na mniej więcej tym samym poziomie, ewentualnie nawet je ostrożnie redukując, doprowadzić do drastycznego ograniczenia deficytu. Można podać przykład Niemiec, gdzie nadwyżka budżetowa wyniosła w 2017 roku ponad 36 miliardów euro, a stan w którym wpływy przewyższają wydatki utrzymuje się od czterech lat (5). Z drugiej jednak strony, rząd który powstał po wyborach parlamentarnych w 2015 roku wprowadził szereg programów o charakterze redystrybucyjnym, spośród których najbardziej znanym jest naturalnie program Rodzina 500+, kosztujący budżet ok. 24,5 mld złotych (6). Tym samym doprowadzono do zwiększenia wydatków budżetowych – jeszcze dynamiczniej rosły jednak dochody podatkowe, wskutek zarówno utrzymywania się wspomnianej już koniunktury, jak i działań uszczelniających system podatkowy.

DEFICYT BUDŻETOWY 2017 (W MLD) (3)

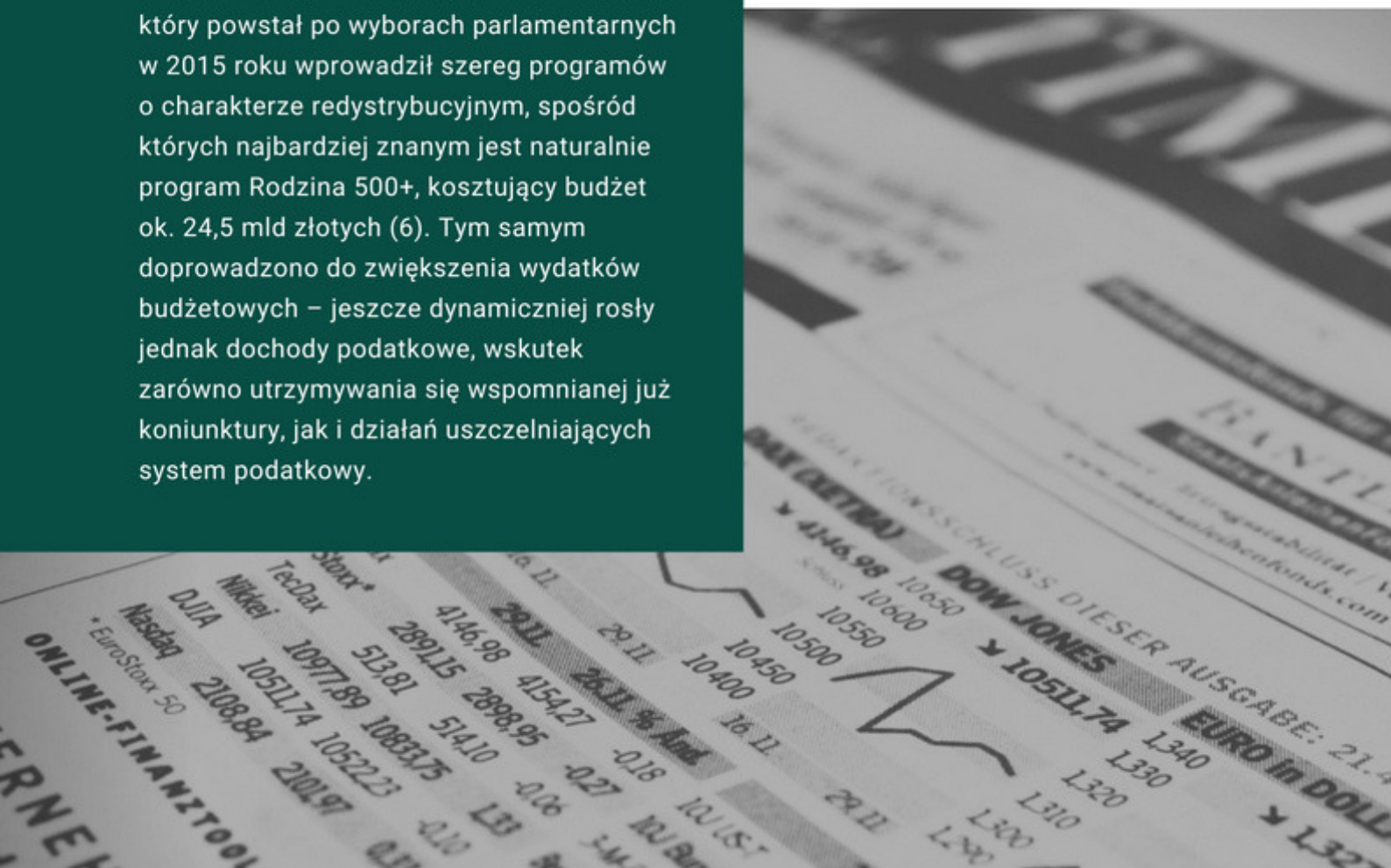

(3) Ibidem.

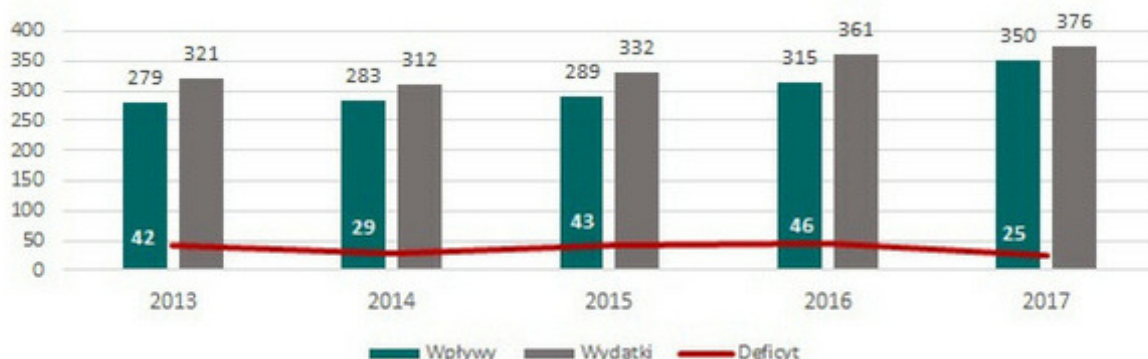
(4) <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2018/03/20/world-economic-outlook-april-2018>.

(5) <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Niemcy-rekordowa-nadwyzka-budzetowa-4078037.html>.

(6) <https://tvn24bis.pl/z-kraju,74/koszt-programu-rodzina-500-plus-w-2018-roku-komentarz-rafalskiej,805410.html>.

WPŁYWY, WYDATKI I DEFICYT BUDŻETOWY POLSKI W LATACH 2013 - 2017 (W MLD) (7)

Jak widać na wykresie, najbardziej dynamiczny wzrost wydatków, a także i deficytu budżetowego, miał miejsce w roku 2015 i 2016, czyli w czasie, w którym już rozpoczęto realizację części postulatów socjalnych. Dynamika wzrostu wydatków budżetowych zahamowała w roku 2017. Jednocześnie możemy zaobserwować bardzo dynamiczny wzrost wpływów budżetowych w okresie po 2015 roku – w ciągu zaledwie dwóch następnych lat udało się zwiększyć dochody z poziomu niecałych 290 miliardów złotych do 350 miliardów.

AŻ O 20 %

wzrosły w okresie
od 2015 do 2017 roku
wpływy budżetowe

O 13 %

wzrosły
w tym samym czasie
wydatki budżetu

O POŁOWĘ NIŻSZY

deficyt budżetowy
w 2017 roku
niż w roku 2016

WNIOSEK NR 1

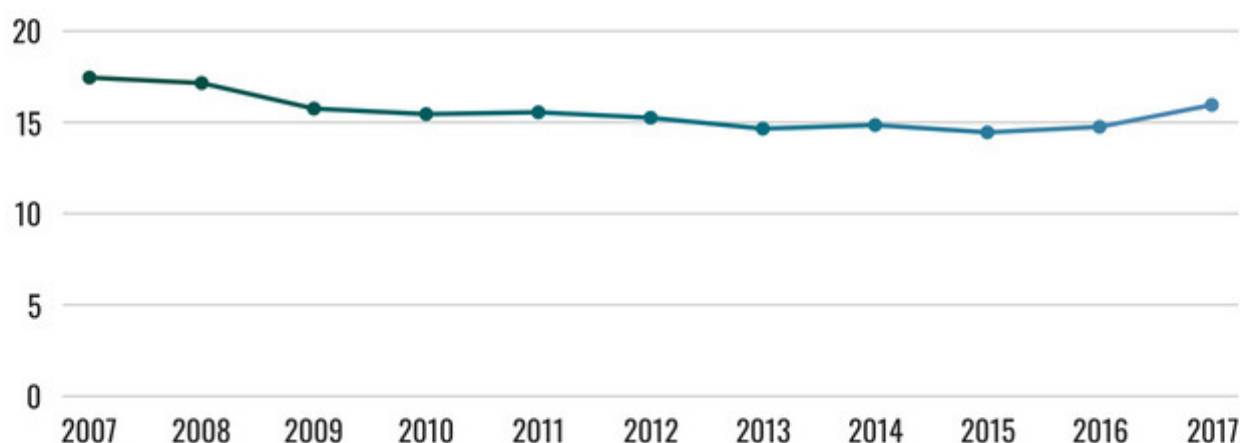
1

SYTUACJA BUDŻETOWA POLSKI PREZENTUJE SIĘ NIEŹLE – KORZYSTAJĄC Z DOBREJ KONIUNKTURY NA ŚWIECIE I USZCZELNIENIA SYSTEMU PODATKOWEGO, UDAŁO SIĘ ZREDUKOWAĆ DEFICYT BUDŻETOWY, MIMO WZROSTU WYDATKÓW.

(7) Dane za Ministerstwem Finansów, Sprawozdania z wykonania budżetu państwa za lata 2013, 2014, 2015, 2016, 2017.

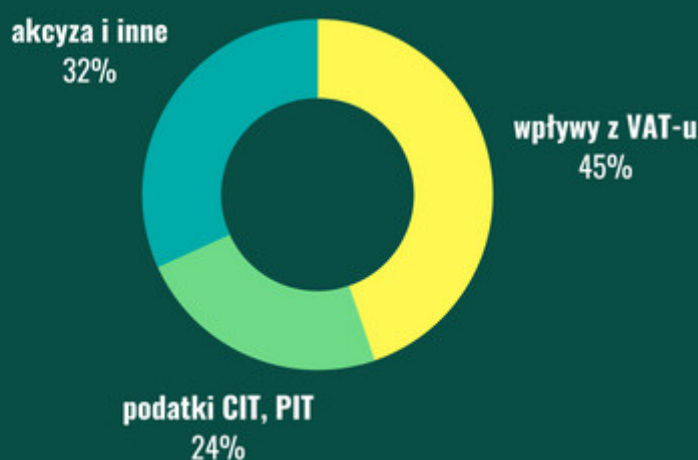
Jeśli spojrzymy na to, jak ewoluowała struktura dochodów budżetowych oraz wydatków, okaże się, że zasadniczo pozostaje ona niezmienna. Za zdecydowaną większość dochodów budżetowych odpowiadają dochody podatkowe. Jednocześnie stosunek dochodów podatkowych do PKB od trzech lat rośnie, chociaż wciąż znajduje się na sporo niższym poziomie niż przed kryzysem finansowym, którego szczyt przypadł na przełom lat 2008 i 2009.

STOSUNEK DOCHODÓW PODATKOWYCH BUDŻETU PAŃSTWA DO PKB (8)

(8) Dane za: Ministerstwem Finansów.

PODATKOWE DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA

157 mld złotych wyniosły w 2017 roku wpływy z tytułu VAT – było to o 24 proc. więcej niż w roku poprzednim

W dochodach podatkowych z kolei największą rolę odgrywają podatki pośrednie, takie jak VAT i akcyza.

Zasadniczo nie zmieniają się również główne składniki po stronie wydatków budżetu. Od lat budżet najbardziej obciążają dotacje wpłacane do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (choć należy zauważyć, że w 2018 były one stosunkowo niewielkie w porównaniu do lat ubiegłych), a także subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego i składka do budżetu Unii Europejskiej oraz wydatki na obronność.

NAJWAŻNIEJSZE SKŁADNIKI WYDATKÓW BUDŻETU PAŃSTWA W 2017 ROKU

20,8 %

Obowiązkowe
ubezpieczenia
społeczne

19,5 %

Rozliczenia różne
(subwencja dla jst,
składka do budżetu
UE)

10,5 %

Rodzina (przede
wszystkim realizacja
programu 500+)

7,9 %

Obrona narodowa

7,9 %

Obsługa długu
publicznego

4,3 %

Bezpieczeństwo
publiczne i ochrona
przeciwpożarowa

R E A S U M U J A C

Z punktu widzenia polskiego budżetu, kluczowe są wpływy z tytułu podatku VAT (stymulowane m.in. przez wzrost popytu wewnętrznego oraz uszczelnianie systemu, tj. wprowadzanie prawnych narzędzi zapobiegania oszustwom) oraz wydatki ponoszone na dotacje do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (składki uiszczane na bieżąco nie są bowiem wystarczające na wypłatę wszystkich świadczeń emerytalnych – stąd konieczność dopłacania z budżetu).

WNIOSEK NR 2

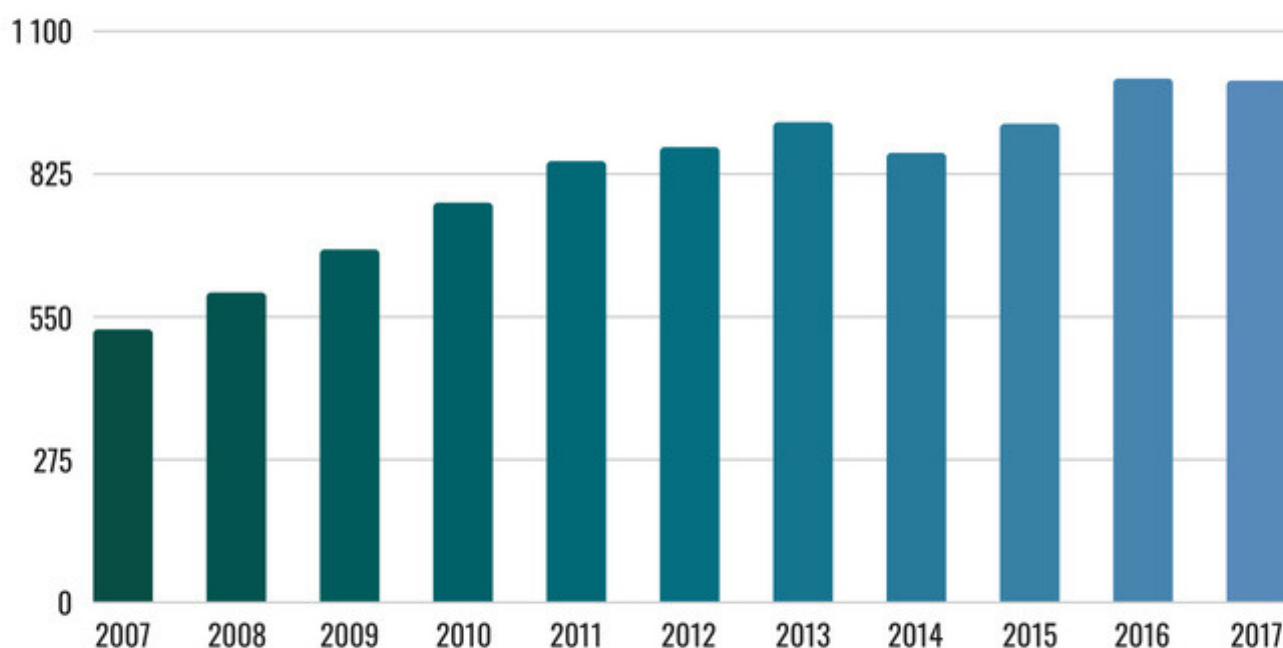
2

Z PUNKTU WIDZENIA BUDŻETU, NAJWAŻNIEJSZE SĄ WPŁYWY Z PODATKU VAT, A KLUCZOWYM ZAGROŻENIEM JEST POTENCJALNIE ROSNĄCE OBCIĄŻENIE WYDATKÓW PRZEZNACZONYCH NA DOTOWANIE FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

NISKI DEFICYT TO SUKCES, JEDNAK DŁUG CIĄGŁE ROŚNIE

Dobra sytuacja budżetowa w 2017 roku nie oznacza jednak, że mamy szczególne powody do zadowolenia – utrzymywanie od wielu lat, mimo okresów znakomitej koniunktury, deficytu budżetowego doprowadziło do pogłębienia zadłużenia sektora finansów publicznych. Jednocześnie należy zauważyć że dynamika wzrostu długu EDP (dług sektora instytucji rządowych i samorządowych) wyraźnie zahamowała w roku 2016 (w 2017 dług był nawet nieco niższy niż rok wcześniej).

DŁUG EDP (9)

(9) <https://www.finanse.mf.gov.pl/pl/zadluzenie-sektora-finansow-publicznych>.

WNIOSEK NR 3

3

MIMO DOBREJ SYTUACJI GOSPODARCZEJ I SPRZYJAJĄCEJ KONIUNKTURY, UTRZYMUJĄCY SIĘ PRZEZ LATA DEFICYT DOPROWADZA DO POWIĘKSZENIA DŁUGU SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH. JEDNOCZEŚNIE W 2016 ROKU DYNAMIKA WZROSTU DŁUGU EDP WYRAŹNIE ZAHAMOWAŁA.

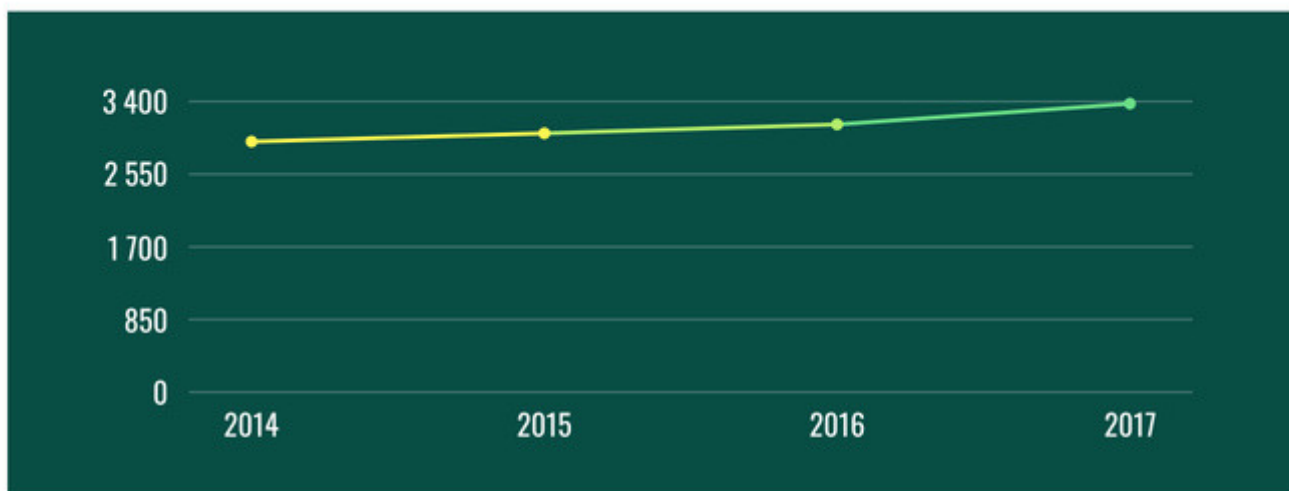
SYTUACJA FINANSOWA MAŁYCH I DUŻYCH FIRM W POLSCE W 2017 ROKU

Świetna koniunktura gospodarcza miała swój wpływ nie tylko na dobrą sytuację budżetu. Z ekonomicznego boomu korzystają również przedsiębiorcy, których wyniki finansowe analizuje Główny Urząd Statystyczny (10).

Jeśli chodzi o firmy zatrudniające powyżej 9 osób, to w 2017 roku mogliśmy zaobserwować wyjątkowo dynamiczny wzrost przychodów z całokształtu działalności. O ile przez ostatnich kilka lat standardem były wzrosty przychodów o ok. 100 mld zł w ujęciu rok do roku, o tyle w 2017 roku przychody przedsiębiorstw niefinansowych wzrosły o ponad 200 mld zł.

Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych zatrudniających powyżej 9 osób (w mld zł) (11)

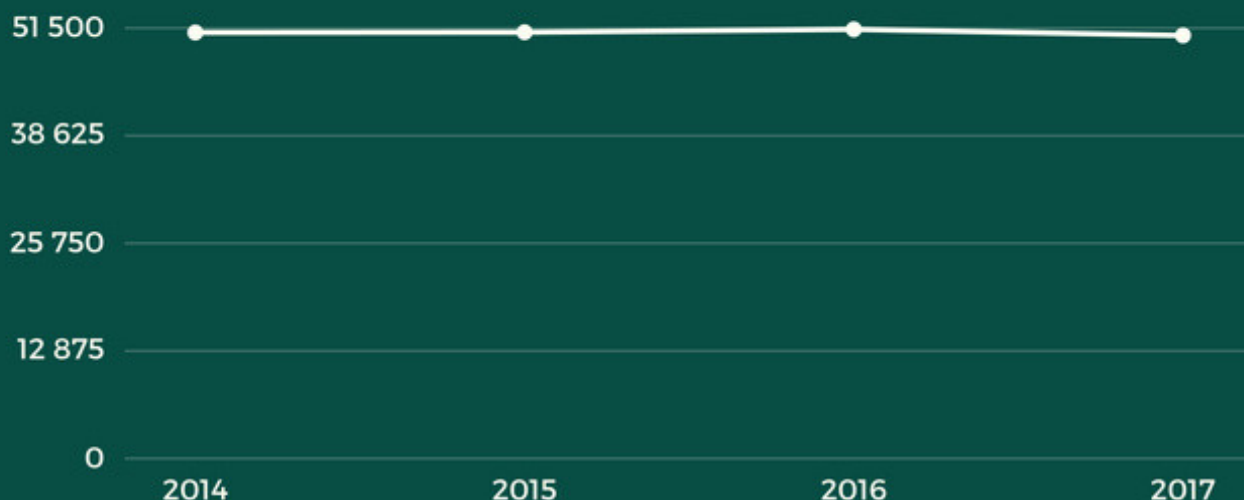

(10) Dane przytaczane w rozdziale, a także zilustrowane na wykresach, o ile nie zaznaczono inaczej, pochodzą z opracowań GUS: Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych za odpowiednie lata, a także Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2016 roku.

(11) Dane za GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2014 – 2017.

Na tak dynamiczny wzrost przychodów firm (w tym przypadku największy od sześciu lat, gdy sprzyjał im czas dużych inwestycji dokonywanych pod kątem Euro 2012 (12)) wpływ ma z reguły wzrost liczby analizowanych jednostek. Okazuje się jednak, że w 2017 roku było mniej podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 10 osób niż w roku poprzednim.

Liczba firm zatrudniających 10 osób i powyżej (13)

Wzrost przychodów generowanych przez te jednostki ogółem, przy jednoczesnym spadku liczby tychże jednostek, powoduje, że przychód z działalności przypadający na przeciętną firmę był istotnie wyższy niż w latach poprzednich. W 2017 roku zwiększyła się jednak liczba podmiotów dużych – to one wygenerowały większość przychodów.

Wydaje się, że w analizowanym przypadku, częściowej odpowiedzi na pytanie o tak dynamiczny wzrost przychodów przedsiębiorców udzielają dodatkowo dane dotyczące popytu krajowego, który w 2017 roku był dwukrotnie większy niż rok wcześniej (14).

(12) <http://forsal.pl/artykuly/1112721,gus-tak-duzego-wzrostu-przychodow-srednie-i-duze-firmy-nie-mialy-od-szesciu-lat.html>.

(13) Dane za GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2014 – 2017.

(14) <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/produkt-krajowy-brutto-w-2017-roku-szacunek-wstepny,2,7.html>.

PRZECIĘTNY PRZYCHÓD PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZATRUDNIAJĄCYCH POWYŻEJ 9 OSÓB

66,6 mln zł
2017 rok

61 mln zł
2016 rok

29 mln zł

Przeciętny przychód
małych i średnich firm
w 2017

Oznacza to, że przeciętny przychód podmiotu gospodarczego większego niż mikroprzedsiębiorca był w 2017 roku o ponad 9 proc. wyższy niż w roku poprzednim.

ŁĄCZNE PRZYCHODY PODMIOTÓW DUŻYCH ZATRUDNIAJĄCYCH POWYŻEJ 250 OSÓB

3482

Liczba dużych
firm w 2017

ponad 2 bln zł
2017 rok

578 mln zł

Przeciętny
przychód dużych
firm w 2017

Dużych firm było w 2017 roku
142 więcej niż rok wcześniej.

WNIOSEK NR 4

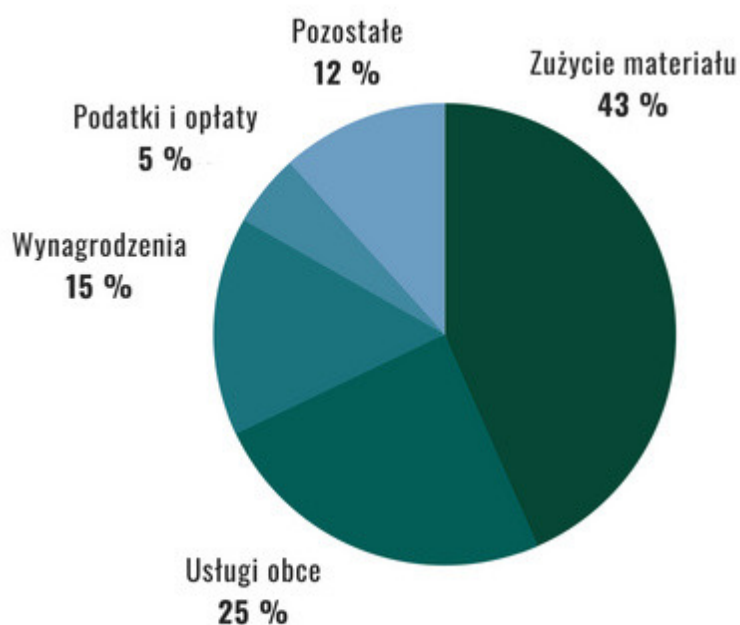
4

MIMO ZNAČNEJ PRZEWAGI LICZBOWEJ NAD DUŻYMI FIRMAMI, MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA WYGENEROWAŁY W 2017 ROKU ZNAČNIE NIŻSZE PRZYCHODY NIŻ WIĘKSZE PODMIOTY. JEDNOCZEŚNIE, SUMARYCZNIE, NIEFINANSOWE PODMIOTY GOSPODARCZE OSIĄGNĘŁY W 2017 ROKU ISTOTNIE WYŻSZE PRZYCHODY Z CAŁOKSZTAŁTU DZIAŁALNOŚCI NIŻ ROK WCZEŚNIEJ.

WYŻSZE PRZYCHODY I WYŻSZE KOSZTY

Wraz z przychodami, w 2017 roku wzrosły też koszty przedsiębiorstw. Sumarycznie wyniosły one 1,99 bln zł, czyli wzrosły o ok. 9 proc. w stosunku do roku poprzedniego, w którym wyniosły 1,83 bln zł. Podobnie, jak w przypadku przychodów, kluczowy udział w kosztach mają duże podmioty (1,16 bln zł). W istocie niezmienna od lat pozostaje również ich struktura.

STRUKTURA KOSZTÓW PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W 2017 ROKU (15)

(15) Dane za GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych 2017.

Udział poszczególnych komponentów w całkowitych kosztach firm różni się jednak, w zależności od wielkości jednostki. Dla przykładu - **procent wynagrodzeń w kosztach firmy**

18 % w firmach małych

14 % w firmach dużych

Szczególnie duża różnica widoczna jest w przypadku **usług obcych** – jaki stanowią one procent kosztów?

36 % w firmach małych

21 % w firmach dużych

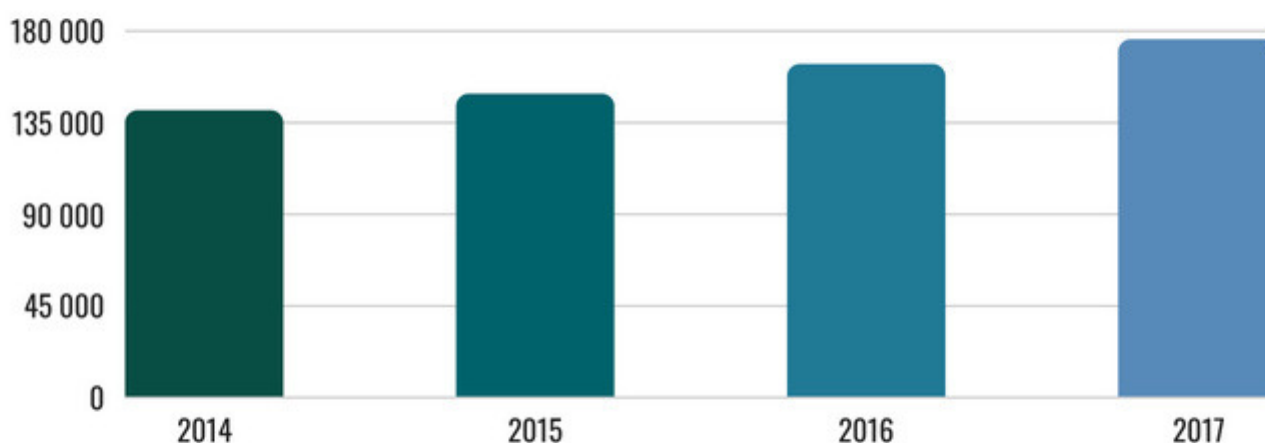
WNIOSEK NR 5

5

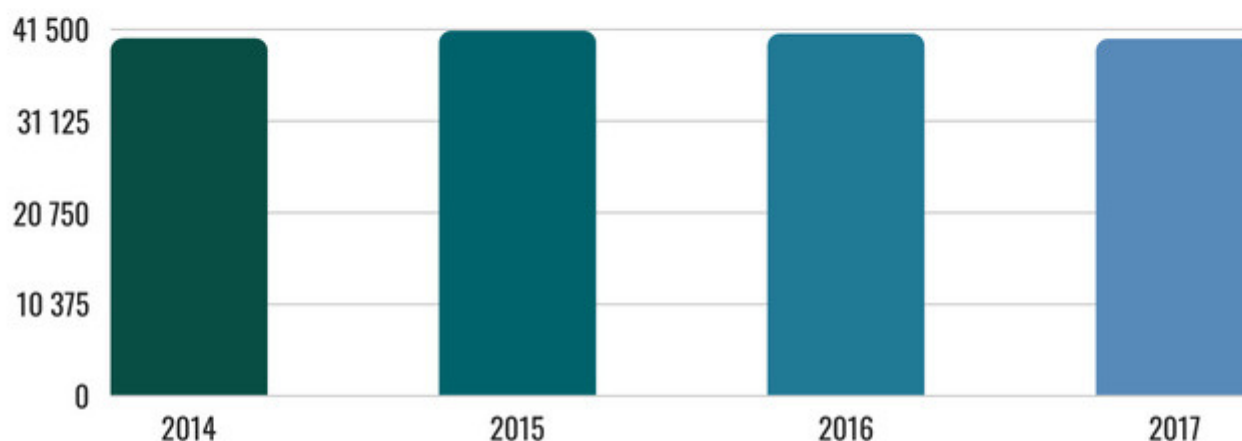
WRAZ ZE WZROSTEM PRZYCHODÓW, WZROSŁY TEŻ KOSZTY PONOSZONE PRZEZ FIRMY. ICH STRUKTURA POZOSTAJE OD LAT W ZASADZIE NIEZMIENNA, JEDNAK MOŻNA DOSTRZEĆ RÓŻNICE W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH WIELKOŚCI FIRM: UDZIAŁ WYNAGRODZEŃ I USŁUG OBCYCH JEST W KOSZTACH MAŁYCH FIRM ISTOTNIE WIĘKSZY NIŻ W PRZYPADKU DUŻYCH PODMIOTÓW.

Wzrost przychodów z całokształtu działalności przełożył się na wzrost zysku netto wygenerowanego przez przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób. W 2017 roku wyniósł on ponad 175 miliardów złotych. Zaskoczeniem może być jednak spadek liczby podmiotów, które zanotowały zysk netto.

ZYSK NETTO PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH (W MLN ZŁ) (16)

LICZBA JEDNOSTEK Z ZYSKIEM NETTO (17)

Reasumując: zysk netto niefinansowych podmiotów gospodarczych rośnie systematycznie od kilku lat, a wzrost ten osiągnął w ostatnim czasie szczególną dynamikę. Jednocześnie w 2017 roku liczba podmiotów, które odnotowały zysk netto spadła do poziomu niższego niż w 2014 roku. Warto zwrócić uwagę na fakt, że zmalał również udział podmiotów odnotowujących zysk netto w ogólnej liczbie firm – w 2014 roku było to 85,5 proc. firm, w 2016 już 82 proc., a w 2017 roku zaledwie 79,9 proc.

(16) Dane za GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2014 - 2017.

(17) Ibidem.

Podobnie jak w poprzednich przypadkach, również i tutaj widać pewną przewagę firm dużych nad małymi: podczas gdy zysk netto odnotowało ok. 79,3 proc. firm małych, pochwalić się tym mogło 81,5 proc. firm dużych.

Utrzymujący się od dłuższego czasu wzrost przychodów firm przełożył się na rekordowe dane dotyczące zgromadzonych oszczędności – na koniec 2017 roku na rachunkach bankowych przedsiębiorców znajdowało się 275 miliardów złotych oszczędności i jest to najlepszy wynik w historii (18).

W 2017 roku wzrosła również wartość długo- i krótkoterminowych zobowiązań podmiotów gospodarczych – co ciekawe, towarzyszył temu spadek wartości zaciągniętych długoterminowych kredytów i pożyczek.

1,136,388 mln zł długo i krótkoterminowe zobowiązania firm w 2016 roku

1,187,050 mln zł długo i krótkoterminowe zobowiązania firm w 2017 roku

**z 283,2 mld zł
do 275,7 mld zł** zmalała kwota długoterminowych zobowiązań z tytułu
kredytów i pożyczek zmalała

(18) <https://polskatimes.pl/dobra-koniunktura-sprzyja-przedsiębiorcom-czas-na-pomnazanie-firmowych-oszczednosci/ar/13293961>.

WNIOSEK NR 6

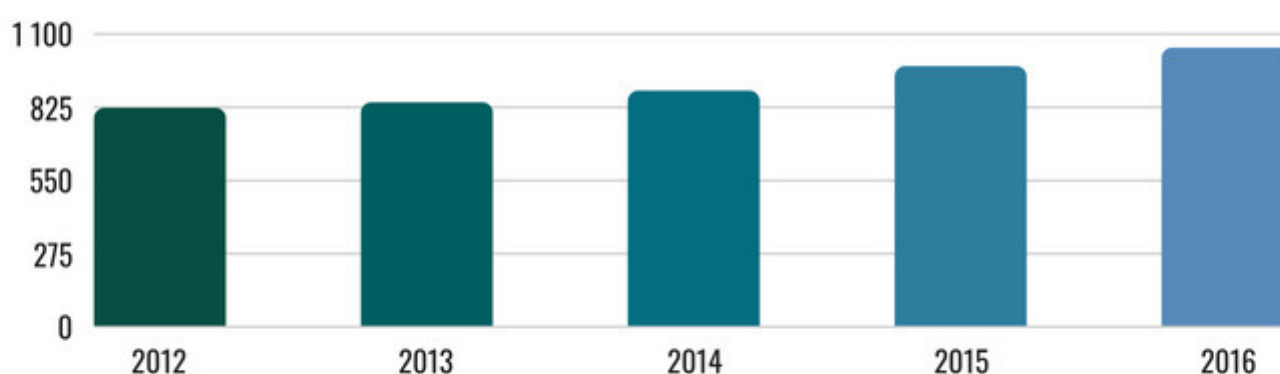
6

WZROST PRZYCHODÓW SPOWODOWAŁ, ŻE PRZEDSIĘBIORCY ZGROMADZILI NA RACHUNKACH BANKOWYCH REKORDOWĄ SUMĘ OSZCZĘDNOŚCI. JEDNOCZEŚNIE, MIMO ŻE KWOTA ICH DŁUGO- I KRÓTKOTERMINOWYCH ZOBOWIĄZAŃ WZROSŁA O OK. 50 MLD ZŁOTYCH, WARTOŚĆ ICH DŁUGOTERMINOWYCH ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK SPADŁA O NIĘCĄŁE 8 MLD ZŁ.

SYTUACJA FINANSOWA MIKRO FIRM W POLSCE W 2017 ROKU

Powyższe dane, jakkolwiek by nie były pomocne w ocenie kondycji finansowej gospodarki, nie uwzględniają kluczowego jej składnika, tj. przedsiębiorców zatrudniających do 9 osób. O tym, jak dominującą są oni grupą w Polsce, najlepiej świadczą liczby: w 2016 roku było ich ok. 2 mln, czyli aż 40 razy więcej niż pozostałych grup razem wziętych. Jednocześnie z oczywistych względów, osiągają one znacznie skromniejsze wyniki finansowe.

PRZYCHODY MIKROFIRM (W MLD ZŁ) (19)

W 2016 roku przeciętny mikroprzedsiębiorca wypracował przychód na poziomie nieco ponad 520 tys. zł. Jeszcze w 2012 roku było to ok. 460 tys. złotych. Naturalnie, wraz z przychodami, w analizowanym okresie rosły koszty, podobnie jak w przypadku pozostałych kategorii przedsiębiorstw – z poziomu ok. 732 mld złotych w roku 2012 do pułapu 921 mld złotych w roku 2016.

Ciekawym zagadnieniem jest udział wynagrodzeń w kosztach ogółem mikroprzedsiębiorców – w 2016 roku wynosił on zaledwie 4,6 proc., czyli kilkakrotnie mniej niż w pozostałych grupach przedsiębiorstw.

(19) Dane za GUS, Działalność przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób 2016.

WNIOSEK NR 7

MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA, CHOĆ STANOWIĄ ZDECYDOWANIE NAJLICZNIJSZĄ GRUPĘ FIRM W POLSCE, WYPRACOWUJĄ STOSUNKOWO NIEWIELKI PRZYCHÓD W SKALI ROKU – JEST TO OCZYWISTE Z UWAGI NA SKALĘ ICH DZIAŁALNOŚCI. JEDNOCZEŚNIE ICH KONDYCJA FINANSOWA REGULARNIE SIĘ POPRAWIA, A CHARAKTERYSTYCZNY POZOSTAJE NIEWIELKI UDZIAŁ WYNAGRODZEŃ W KOSZTACH OGÓŁEM.

BUSINESS PAPER #2

SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI

WWW.ZPP.NET.PL

10 000

cytowań w mediach
rocznie

80 000

followers – profile na
Twitter

125 000

fanów
na Facebook

700 000

minimalny zasięg
miesięczny na
Facebook